

Jan Tomczak

"Lernziel : Partnerwahl und
Ehevorbereitung :
Orientierungshilfen und
Kommunikationsübungen", Herbert
Kümmel, Paderborn 1976 : [recenzja]

Collectanea Theologica 47/4, 196-197

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prezentowaną książkę opracowali katolicy i ewangelicy, fachowcy różnych dziedzin wiedzy. Jest ona wynikiem badawczego projektu przeprowadzonego przez Instytut Kościelnego Budownictwa i Kościelnej Sztuki Współczesnej przy uniwersytecie w Marburgu oraz dzięki współpracy Instytutu i Archiwum Budownictwa Kościelnego przy Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu, jak również innych współpracowników.

Autorzy ukazują analizę znaków w zastosowaniu metody semiotycznej do konkretnie zorganizowanych nabożeństw, na których tle czy przykładzie plastycznie widać odpowiedzi na problemy związane z liturgią lub paraliturgią. Znaki jak np. muzyka, ruch, mowa, przestrzeń, obraz, nie są tylko dodatkiem, lecz elementarnymi czynnikami konstytucyjnymi organizowanych spotkań z Bogiem. Stąd analiza prowadząca do zrozumienia ich istoty i roli posiada istotne znaczenie w kształtowaniu nabożeństw.

Tę analizę przeprowadzają autorzy na przykładzie nabożeństwa ewangelickiego organizowanego dla młodzieży w Norymberdze oraz katolickiego nabożeństwa urządzanego w Wiedniu i Oberwart. Opisują je, analizują poszczególne elementy. Wychodząc z określonych elementów, sytuacji i aspektów opisywanych nabożeństw próbują przedstawić systematycznie podstawowe teoretyczne rozważania i kategorie semiotyki. Czynnikiem to według możliwości zastosowania w praktyce organizowanych nabożeństw. Zastanawiają się, czy nie da się „zmienić liturgii przez rozszerzenie semiotycznego uprawnienia i właściwości”.

Organizowane nabożeństwa w Norymberdze i w Austrii mają inny charakter, różnią się między sobą. W Norymberdze są bardziej nastawione na medytację i mniej spontaniczne. Natomiast w Wiedniu i w Oberwart pomyślane zostały na podobieństwo seminariów, przez akcje grupowe i nieukierunkowane na medytację. W Norymberdze szczególnie zaznacza się zjawisko masowej komunikacji, problematyka tekstów i funkcja muzyki. W Austrii zaś w centrum analizy znajduje się rola przestrzeni i wyposażenia pomieszczenia, spontaniczności akcji i wizualnej komunikacji. Dzięki temu dwa rodzaje nabożeństw uzupełniają się i ich analiza wnosi ważne elementy do przedstawionego w książce zagadnienia.

Umieszczona w dodatku książki skomentowana bibliografia informuje o możliwości pogłębionego studium poruszanych tutaj problemów. Skorowidz rzeczowy zaś pozwala na szybkie odnalezienie zasadniczych pojęć i metod.

W omawianej książce autorzy nie zajmują postawy wobec kierunków zachowawczych i nowatorskich w liturgii, lecz pytają się o zasadnicze elementy, w których musi się wyrażać każde zorganizowane nabożeństwo, jeśli ma trafiać do uczestników.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Herbert KÜMMEL, *Lernziel: Partnerwahl und Ehevorbereitung. Orientierungshilfen und Kommunikationsübungen*, Paderborn 1976, Verlag Ferdinand Schöningh, s. 165+80.

Coraz więcej zdajemy sobie sprawę, że w szkole i poza nią społeczeństwo ma obowiązek przygotować młodych ludzi nie tylko do sprawnego wykonywania zawodu czy działalności politycznej, społecznej, kulturalnej, ale także do życia w małżeństwie i rodzinie. Młodzież ma prawo do zapewnienia jej szczęśliwej przyszłości, którą trudno sobie wyobrazić bez dobranego małżeństwa i udanej rodziny. Do szczęśliwego małżeństwa trzeba się przygotować. Z pomocą w rozwiązywaniu wspomnianego problemu pragnie przyjść autor omawianej książki.

Napisał ją jako podręcznik w dwóch częściach. Jedną przeznaczył dla nauczycieli i księży, którzy kierują parafiami lub grupami młodzieżowymi,

a drugą — dla młodzieży. Wersja przeznaczona dla młodzieży została wydrukowana w osobnym tomiku, a poza tym również umieszczona w całości w dodatku do książki dla nauczycieli. Omawiana praca nadaje się do używania zarówno w szkole, jak i poza nią. Znajduje się w niej dość obszerny materiał informacyjny dotyczący poruszanych problemów oraz wskazania dydaktyczne i metodyczne, dlaczego i jak należy prowadzić tę pracę wychowawczą na lekcjach religii i poza nimi na różnych spotkaniach młodzieżowych. Jest sprawą nauczyciela lub kierującego grupą dobierać podany materiał odpowiednio do wieku, zdolności pojmowania i zainteresowania. Autor świadomie pomija sprawy wyznaniowe i teologiczne, jak np. problem zawierania ślubu kościelnego, nierozzerwalności małżeństwa, stanowiska Kościoła wobec rozwodów i kontroli urodzeń. Te i podobne zagadnienia pozostawia do omówienia i skomentowania przez księdza lub nauczyciela religii.

Całość materiału Herbert Kümmeł rozmieścił w dwudziestu pięciu tematach ujętych w cztery grupy tematyczne. W pierwszym rozdziale dostarcza podstawową wiedzę o miłości i małżeństwie, co jest warunkiem zastanowienia się nad wyborem partnera i życia we dwoje. Następnie umożliwia uczniom poznawanie siebie zwłaszcza w aspekcie przyszłych partnerów do małżeństwa i sposoby rozwijania zdolności do niego. W trzeciej grupie tematycznej pragnie autor ukazać młodym ludziom obrazy i wzory przyszłych partnerów dla nich. Na końcu zapoznaje młodzież z możliwymi konfliktami małżeńskimi i próbuje przygotować ją do przewycięzania ich przez zaprawianie się do pozytywnego układania stosunków międzyludzkich.

Naturalnie nauka o życiu małżeńskim nie stworzy od razu i nie zagwarantuje określonego sposobu myślenia i postępowania u uczniów. Jest bowiem nieco problemem na wyrost i sprawą ich przyszłości. Może jednak przyczynić się do wytworzenia dyspozycji w zachowaniu, to znaczy ukrytych zdolności, które w późniejszych sytuacjach powinny przejść w konkretne postępowanie.

Dobremu poznaniu przymiotów właściwych dobranym partnerom mogą służyć podane do przedyskutowania problemy życia małżeńskiego i szczegółowo wyliczone cechy osobowe kandydatów do życia we dwoje. Przygotowane do wypełnienia kwestionariusze i testy na pewno mogą przyczynić się do zaktywizowania młodzieży. W ogóle cecha charakterystyczną omawianej książki nie jest informacja, ale formy aktywizujące młodzież. Autor nie napisał prezentowanej pracy w formie wykładów, lecz jako pomoc w przygotowaniu do małżeństwa młodzieży, w którym ona nie tyle słucha, ile myśli, dyskutuje i tworzy sobie własny, nienarzucony obraz życia we dwoje. Zalecone wypełnianie pisemnie kwestionariuszy i odpowiadanie na nie ustnie, odgadywanie możliwych reakcji małżonków w różnych przytaczanych sytuacjach i analizowanie różnych podanych wypadków powinno angażować młodzież, przyczyniając się przez to nie tylko do zdobywania wiedzy, lecz także do rozwijania w młodych właściwych dyspozycji wymaganych w udanym małżeństwie.

Omawiana książka może służyć pomocą wszystkim, którzy interesują się pracą duszpasterską wśród młodzieży szkół średnich, wyższych i młodzieży pozaszkolnej, zarówno praktykom jak i teoretykom.

Ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Starożytne Teksty Chrześcijańskie. Kazania i homilie na święta pańskie i maryjne. Praca zbiorowa pod redakcją ks. Ludwika Gładyszewskiego, Lublin 1976, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, s. 324.

Starożytne Teksty Chrześcijańskie są owocem pracy zespołowej Międzydziałowego Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL, który zanim przystąpił do publikowania przekładów literatury patrystycznej zorganizował w latach 1970—1971 regularne szkolenie ewentualnych tłumaczy, na